

L'altra gran superpotència

Reflexions arran del Fòrum Social Mundial de Nairobi

Suplement del Quadern núm. 147 de CiJ - (n. 183) - Maig, 2007
R. de Llúria, 13, 08010 Barcelona - tel. 93 317 23 38, fax 93 317 10 94
info@fespinal.com - www.fespinal.com

Nairobi ha acollit enguany la setena edició del Fòrum Social Mundial (FSM). Més de 50.000 persones s'han congregat a la capital de Kenya per a tractar els principals problemes internacionals, per a debatre alternatives i estratègies encaminades a resoldre'ls i, fet i fet, per a seguir teixint l'extensa xarxa dels moviments socials mundials. Aquesta "altra gran potència", com se l'ha batejada, ha tornat a plantar cara un any més al que decreten, des de fa diverses dècades, les principals empreses, els caps d'Estat i les grans for-

tunes en el Fòrum Econòmic Mundial, que se celebra a Davos (Suïssa).

Des del seu inici a Porto Alegre (Brasil) l'any 2001, l'FSM ha demostrat el seu poder i el seu impacte en mobilitzar desenes de milers de persones en moltes parts del planeta, i en consolidar la seva màxima segons la qual "un altre món és possible". I ara, Nairobi ha significat un nou impuls en la construcció d'aquest espai planetari que pretén ser l'FSM, des d'on es lluita contra les injustícies socials. D'altra banda, el fet que un país del con-

---

continent africà hagi allotjat per primera vegada una trobada unitària suposa al seu torn una bona notícia per a l'Àfrica, per a les seves societats i, encara, per al món sencer.

I malgrat tot, després de més d'un lustre de vida, el Fòrum sembla trobar-se immers en un procés de cerca d'identitat que suscita diversos interrogants i dilemes.

“Visca, Àfrica, visca!”

Amb aquesta famosa proclama del que fou president de Moçambic, Samora Machel, es donava el tret de sortida a cinc dies de tallers, conferències, manifestacions i celebracions a Nairobi. Àfrica i les seves gents han aconseguit inundar de colors, d'idees, de cosmovisions i de reivindicacions la setena trobada de l'FSM, convertint-se, sense cap mena de dubte, en la gran protagonista. El continent s'ha presentat als moviments socials d'altres llocs i, en definitiva, al món sencer, en tant que conjunt de societats vives, actives, resistents i positives.

Tanmateix, tampoc no es tracta de caure en mitificacions. És difícil definir el que s'entén a l'Àfrica per societat civil, i resulta encara més complex arribar a fer-se la idea de la vertadera força i de l'autèntic impacte que tenen els moviments socials africans en els processos de transformació actuals. El que queda clar, en qualsevol cas, és que l'Àfrica es mou amb el món i el món amb l'Àfrica; i que, a més a més, l'Àfrica necessita el recolzament incondicional de totes les societats del món, ja que sense aquest continent cap altre món no és possible.

Així doncs, és vital demostrar que existeix una Àfrica que es mou i que resisteix la seva realitat sofrent, i alhora denunciar les aberrants injustícies que pateix un bon nombre de persones en

aquesta part del planeta. Com ens recordava l'escriptora maliana, Aminata Traoré, una de les principals figures de “l'altermundisme” africà, Àfrica no és pobra, sinó que ha estat empobrida, i encara podria empobrir-se més. I a Nairobi, a set quilòmetres d'on se celebrava el Fòrum, hi havia Kibera, “la barraca més gran d'Àfrica”, per recordar-nos-ho. Més de 700.000 persones hi malviuen amuntegades en cabanes de fang, de fusta i de xapa, sense quasi cap tipus de servei bàsic i amb un 35% de prevalença del virus de la sida. En total, 1.600.000 persones “viuen” en aquest tipus de tuguris miserables (el 60% de la població kenyan), ocupant solament el 5% del territori.

Kibera i la marxa final de 16 quilòmetres recorrent algunes d'aquestes realitats van donar total sentit a la trobada. I és que, certament, és més urgent que mai organitzar-se contra aquest “sistema d'apartheid econòmic mundial” que condemna tants milions de persones a la pobresa extrema i a la indignitat humana, especialment en el continent africà.

De la protesta i la proposta a la coherència

Si per alguna cosa s'ha caracteritzat l'FSM durant tots aquests anys és per la seva capacitat d'articular alternatives (viables) al sistema econòmic i polític actual. Des de la reforma profunda de les Nacions Unides i de les organitzacions financeres internacionals, fins a l'eliminació dels paradisos fiscals o la fiscalització dels capitals internacionals (Taxa Tobin), passant per la famosa condonació del deute extern.

A més a més, l'FSM ha estat sempre l'embrió de campanyes mobilitzadores contra la privatització dels recursos naturals; contra el procés de rearmament mun-

dial, liderat pels Estats Units; contra les injustes regles comercials imposades per l'OMC; contra les violacions dels drets laborals de les multinacionals; contra les agressives iniciatives de lliure comerç, com la de l'ALCA, a l'Amèrica Llatina; i, així mateix, contra els creixents crims ecològics. Semblantment, de l'FSM varen sorgir també la històrica mobilització, coordinada l'any 2003, a favor de la pau i en contra de la guerra, i l'exitosa campanya mundial contra la pobresa, engegada l'any 2005.

Les propostes, i no solament les protestes, són a sobre de la taula. És necessari, per tant, seguir teixint xarxes i complicitats entre els moviments socials per a obtenir una major força i un major impacte que permetin de doblegar la perenne falta de voluntat política, la cobdícia i el poder dels diners. La implementació dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, proposats i acceptats per les Nacions Unides l'any 2000 (i que pretenien reduir les desigualtats en el període 2000-2015), o els compromisos efectuats amb gran ressò pels integrants del G-8 en relació amb la cancel·lació del deute, són, avui dia, un vergonyós miratge.

Això no obstant, la transformació de la societat no és possible sense la transformació de l'individu. Aquesta màxima, subratllada per alguns durant el transcurs del Fòrum, és una crida imminent a la coherència entre teoria i pràctica. Si les societats i, molt especialment les del nord, no estan disposades a acceptar una pèrdua de privilegis, a renunciar a un determinat nivell de consum i a solidaritzar-se amb els fets des de la seva quotidianitat més invisible, totes les paraules, les protestes i les propostes quedaran fatalment reduïdes a foc d'encenalls.

En aquest sentit, l'antiga iniciativa d'aprovar una Carta de responsabilitats

humanes, que se situï al mateix nivell que la Declaració Universal dels Dets Humans o que la Carta de Nacions Unides, adquireix una vigència absoluta. La carta en qüestió pretén servir de fonament per a un nou pacte social que defineixi noves regles, susceptibles d'ésser aplicades per cada mitjà social i professional en les seves relacions amb la societat. Pretén d'esdevenir, també, alhora i d'altra banda, un marc de referència per la conducta personal, i el fonament d'un marc polític, institucional i jurídic. Emfatitza, per tant, la urgent necessitat que els drets i els deures vagin estrictament agafats de la mà.

“Un altre món és (necessàriament) possible”

A desgrat del notable èxit que Nairobi ha suposat, corren certs aires d'incertesa en relació amb el futur de l'FSM. Sis anys després, alguns consideren que ha perdut la seva força i que gran part del seu contingut ha esdevingut irrellevant. D'altres, afirmen que la trobada s'ha convertit en una gran “fira d'organitzacions socials”, en què les més poderoses s'han fet amb el timó de la nau, evidenciant la dificultat d'integrar tots els sectors socials. I encara hi ha, finalment, qui assenyalen la preocupant manca d'autocrítica quan s'assumeixen certs postulats provinents de Cuba o de Veneçuela.

Així mateix, des de fa un temps s'ha palesat el conflicte intern entre les diferents visions quant al rumb del Fòrum. Enfront d'aquells que consideren vàlida la marxa del procés i que defensen la seva horitzontalitat, el seu ritme i la seva pluralitat, se situen aquells que li retreuen una certa manca de pragmatisme polític, i l'absència d'una agenda definida que

permeti penetrar en les decisions institucionals.

La resolució exitosa d'aquest debat es preveu fonamental per al futur del procés. Si bé l'FSM ha aconseguit en un període de temps molt curt consolidar-se com un espai referent de creació de consciència i d'intercanvi, bo i erigint-se en un clar símptoma del procés de democratització i de transformació mundial pendent de reeixir, afronta tanmateix el risc de morir d'èxit, d'autocomplaure's i d'obviar la necessitat de "repensar-se constantment", tal com suggeria el sociòleg portuguès Boaventura Santos.

Alhora, l'FSM i els moviments socials en general tenen el gran repte de seguir sent "llevat de crítica" en les diferents societats, captivades, més que mai, pel credo neoliberal de l'individualisme i del consumisme.

Sigui com sigui, la validesa del projecte altermundista en un món que, en paraules de Jean Ziegler, viu amenaçat de mort, és absoluta. La incessant agudització de les injustícies socials afegida a la crisi de valors, al sentiment de desesperança i al menyspreu de la democràcia fan que sigui imperant la necessitat de vertebrar la idea que un altre món és necessàriament possible. L'FSM i els moviments socials, malgrat les dificultats i les contradiccions, són la millor esperança. Pocs podem fer la diferència, sentenciava la Premi Nobel de la pau kenyana Wangari Mathai, a les acaballes de la trobada. Molts, en aquest moment històric de la humanitat, podem canviar el món.

Oscar Mateos, membre de
Cristianisme i Justícia